

La crisi és grossa amics, i també ha arribat a la cultura. A mitjan mes d'agost arribava la nefasta notícia que 37 publicacions fetes en català deixaven de rebre subvenció per a la seva publicació, entre elles la revista Es Busqueret. El president del Govern Balear, José Ramón Bauzá, cancel·lava aquestes subvencions aferrant-se a la necessitat de reduir despeses, de fer una política d'austeritat. Alguns sectors de la política i de la societat ja han valorat aquesta decisió com un atac del Partit Popular (PP) a la llengua i a la cultura pròpia de les Illes Balears.

La revista que teniu al davant —ja no podem dir a les mans— arrenca en un nou format digital, davant de la impossibilitat de poder editar-se en paper, per causa d'una manca de finançament. Tant l'equip editorial, com cada un dels seus col·laboradors, hi treballen de franc, dedicant hores del temps lliure de cadascú de manera desinteressada i altruista. Els col·laboradors habi-

tuals o esporàdics aporten textos i fotografies sense rebre cap tipus de remuneració amb l'única finalitat de contribuir a la divulgació i a un millor coneixement del nostre patrimoni natural. La revista arriba ara al seu 26è exemplar, i en la seva segona etapa, ha estat fins ara editada amb el finançament que aportaven 2 subvencions —una del Govern Balear i l'altra del Consell de Mallorca— atorgades pel fet de ser una publicació escrita íntegrament en català i perquè realitza una tasca divulgativa en aquesta llengua. Això pretén la revista Es Busqueret, en la mesura de les seves possibilitats: acostar els aucells i el seu món al públic en general, i fer-ho en català.

El deure de les administracions és vetllar pel compliment de la Llei de Normalització lingüística i de l'Estatut d'Autonomia i, per tant, de vetllar perquè la llengua pròpia de les Illes Balears sigui afavorida, potenciada i respectada. Però corrent els temps que corren, l'excusa de la

crisi és bona per fer retallades a tort i dret en diferents àmbits: cultura, educació, drets socials, drets laborals... També al territori, mitjançant polítiques permeables de la màxima "no podem fer res si no hi ha doblers" o de permissivitat cap a projectes destructors i consumidors de territori, donant facilitats a la seva tramitació o eliminant traves per permetre la "seguretat jurídica" dels promotors.

Foscós núvols travessen en aquest moments el cel de Balears, esperem que el Govern es repensi algunes de les iniciatives lesives que ha dut a terme fins ara o que pensa dur a terme, o les pluges torrencials arrasaran paisatge i cultura, potser d'una forma que arribi a ser irreversible.

Sis dies per La Manxa

Text i fotos: Cati Artigues i Toni Muñoz

El novembre de 2010 realitzàrem un curt viatge a la província de Ciudad Real amb la intenció d'observar aus estepàries, especialment piocs salvatges (*Otis tarda*), sisons (*Tetrax tetrax*) i gangues (*Pterocles alchata*), espècies absents a les illes, visitar les zones humides manxegues i fer un petit repàs del patrimoni natural i cultural de la zona. En feim aquí una breu crònica.

1r dia. Dues hores separen la T4 (Madrid) de Daimiel (Ciudad Real), destinació elegida com a punt de partida de les rutes que ens duren a recórrer, en els propers dies, les terres de Don Quixot. Ens instal·lam a l'acollidor Hotel Doña Manuela. Com que encara queden unes hores de llum, no dubtam a agafar els binocles i dirigir-nos al Parc Nacional de Las Tablas de Daimiel, a 10 minuts en cotxe. Al centre de recepció ens aconsellen la ruta blava, un dels tres itineraris habilitats per visitar el parc i que finalitza a l'observatori de Prado Ancho, de tres pisos d'alçada. Les llacunes tenen poca aigua i s'hi intueix poca activitat. Just començar a caminar descobrim un ibis negre (*Plegadis falcin-*

illus), però l'atenció es desvia d'immediat al cel en escoltar els reclams de les grues (*Grus grus*). Un grup d'uns 400 exemplars cerca posar-se a terra, en una devesa situada darrere les llacunes. El trompeteig es fa cada vegada més intens amb l'arribada de nous grups, cada vegada més nombrosos. La llum de l'horabaixa és extraordinàriament càlida i l'espectacle, aclaparador. Feim un darrer esforç per arribar aviat a la torre d'observació i tenir-hi una millor perspectiva. Continuen arribant nous grups, però aquesta vegada són centenars els flamencs (*Phoenicopterus roseus*) que van ocupant la làmina d'aigua. Feim poc cas a la resta de l'avifauna. Tampoc prestem atenció als excrements de llúdriga ni

a les nombroses carcasses de cranc americà que hi ha al terra. Ja hi dedicarem temps més tard. Ara, se'ns fa impossible. No tenim la sensació de trobar-nos dins un Parc Nacional. No hi ha vigilància i tot és accessible. De fet, hi ha nombroses pistes de terra obertes al voltant del parc, que permeten l'accés en cotxe fins a la torre d'observació. Una curta conversa ens du a conèixer n'Eduard i, sense saber exactament com, ens convida a parlar amb un tal Aníbal al qual acaba de telefonar amb el seu mòbil: "Oye, aquí tengo unos chicos de Mallorca que no han visto nunca avutardas. ¡Habla con ellos!". Acabam amb un correu electrònic apuntat al quadern i la promesa de contactar aviat amb ell.

Piocs
Otis tarda

2n dia. Sortim de Daimiel direcció Alcázar de San Juan triant carreteres secundàries. Repassam camps i conreus cercant estepàries. Veim botxí meridional (*Lanius meridionalis*), cucullades (*Galerida spp.*), garses (*Pica pica*), grups d'estornells negres (*Sturnus unicolor*), ... i arribant a Herencia, descobrim un gran rapinyaire al terra, un astor (*Accipiter gentilis*), devorant la seva presa. Ni rastre de piocs ni si-

Calàndria
Melanocorypha calandra

sons ni gangues. Arribats a Alcázar de San Juan, seguim les indicacions de Complejo Lagunar format per dues llacunes situades vora el polígon industrial. Una reixa tanca la reserva però, 50 metres més amunt, una pista hi permet l'accés i possibilita vorejar-les. Hi ha observatoris, però tancats. El telescopi es fa imprescindible per descobrir una gran quantitat de cigonyes (*Ciconia ciconia*), flamencs, arpelles (*Circus aeruginosus*), nombrosos cullerots (*Anas clypeata*), coll blaus (*Anas platyrhynchos*), ... i multitud d'avisadors (*Himantopus himantopus*). La pista, marcada amb pivots de fusta de color verd, forma part d'una gran xarxa senyalitzada de Rutes del Quixot, una forma extraordinària de recórrer el territori fora de les vies principals. Als camps, grans grups de titines sordes (*Anthus pratensis*) desapareixen en un no res just davant dels nostres ulls, mimetitzant-se amb l'ombra dels petits matolls. Seguim fins a Campo de Criptana, on es fa imprescindible una visita als impresionants molins de vent i, seguidament, la localitat de Pedro Muñoz, on acudim al centre d'interpretació de la llacuna del mateix nom. Tot roman tancat, però hi ha una nota a la porta: "Estamos en la Laguna de Manjavacas, a ver las grullas". Sense pensar-ho, i amb l'ajuda del GPS,

localitzam amb èxit la llacuna i, gràcies a la pista que l'envolta, observam 103 becs d'alena (*Recurvirostra avosetta*), grues, flamencs, ànnera blanca (*Tadorna tadorna*), arpelles i infinitat de limícoles, com *Calidris alpina*, *C. minuta*, *Tringa spp.*, ... Tot i que la pista és transitable, gràcies al fet que roman seca, hem pogut salvar els punts més conflictius i amb risc de quedar sembrats en el fang. Ni rastre de piocs. De tornada, passam per La Venta del Quijote i El Toboso fins trobar-nos de nou a la llacuna Pedro Muñoz, on tot continua tancat. Trobam la forma d'accedir a la llacuna per una pista que surt de darrere el cementiri. El sol baix i de cara ens impedeix identificar amb seguretat les anàtides que veim, especialment les desitjades carablanques (*Oxyura leucephala*), que ens han dit que es mostren aquí molt confiades. El vespre, contactam amb Aníbal, que després de comprovar que érem persones de confiança, ens revela les zones on es poden observar estepàries.

3er dia. Ens aixecam a les 05:30 h. Hem contractat una empresa autoritzada a realitzar visites a l'interior del P. N. de Cabañeros, i ens esperen a Alcoba a les 7:30h. Juanma, el guia, ens recull amb un vell Land Rover i ens endinsam dins el parc, el perímetre del qual es troba completament tancat. Entre les primeres llums del matí veim sortir grups de grues i observam els primers cérvols, femelles amb les cries de l'any anterior. També es veuen imponents mascles, i, tot i que el

Grues
Grus grus

temps dels bramuls ja ha passat, tenim la sort de poder escoltar alguns brams. El paisatge és el típic de Cabañeros, anomenat aquí "raña". Veim els primers voltors negres (*Aegypius monachus*), i també lleonats (*Gyps fulvus*), que volen cap a la mateixa direcció, el que ens fa pensar que hi ha una menjadora a prop. El guia ho confirma. Veim cucullades (*Galerida cristata*), vitracs (*Saxicola torquata*), infinitat de tudons (*Columba palumbus*), puputs (*Upupa epops*), titines sordes, botxí meridional, tords (*Turdus spp.*), busquerets (*Sylvia spp.*), falcó torter (*Accipiter nisus*),... i una calàndria (*Melanocorypha calandra*) es deixa fotografiar a plaer. A l'alçada de la menjadora veim un mínim de 50 voltors negres, la majoria joves, 230 lleonats i una guineu (*Vulpes vulpes*) que campa lliurement entre els voltors. Tres hores després, Juamma es desviu per localitzar alguna de les àguiles imperials (*Aguila adalberti*) que crien aquí. Com que no hi ha sort, finalitzada la visita, ens diu on podem adquirir un bon formatge manxec. Als voltants de Casa Palillos miram de localitzar els elanis blaus (*Elanus caeruleus*) que freqüenten la zona, però també sen-

Guineu
Vulpes vulpes

se èxit. Seguim carretera amunt amb la intenció de conèixer la part alta de Cabañeros i ens trobam amb unes vistes espectaculars. Iniciam la tornada per l'altre vessant del parc, però aviat el camí se'ns

fa interminable. Les voltes no acaben mai i el ferm de la carretera ens fa témer per les suspensions del cotxe. Ja ens va dir Pere Vicens que no agafàssim aquesta ruta! Roureres, pinars, suredes. Les rectes són ara les que es fan eternes... i Ancha es Castilla!. A la fi, arribam a Horcajo de los Montes i seguim fins a Porzuna, on comprem un formatge a la cooperativa del poble. Deixant enrere Las Peralosas, ens aturam per cercar estepàries. Res! Però a sobre uns munts de pedra, ben enmig del camp, detectam la petita silueta d'una miula (*Athene noctua*). Està capturant insectes fent curts vols des de la seva atalaia. Té un dibuix curiós al clotell, com una cara, i pareix que sempre t'està mirant. La càlida llum convida a la fotografia. Sortint de Malagón veim travessar una guineu i la seguim amb molta cura. Aturam el cotxe per no espantar-la i ella ens correspon aturant-se també. Quin moment!

4t dia. Sempre som els primers a l'hora de berenar i a les vuit ja trescam pel camp. Avui, seguim les indicacions d'Aníbal i ens movem per les pistes del sud de Ciudad Real a la recerca d'este-

Cérvol
Cervus elaphus

pàries. Amunt i avall recorrem els camps, revisant cada pedra, cada herba. A diferència de Mallorca, aquí quasi totes les pistes són obertes. Sortim a la carretera principal per planificar noves rutes i aturats al marge, amb el mapa ben obert, en Toni comença a cridar: "Allà, són allà! N'hi ha molts!" L'emoció del moment ens dur a pensar que són piocs i començam a contar-los. Quan duim 312 exemplars ens adonam que alguna cosa falla. Clarament no estam contant piocs. Són molt enfora i la referència de mida és complicada, però pensam que no són tan grossos com pensàvem. De cop, el grup aixeca el vol i començam a escoltar el típic reclam dels sisons. S'aixeca un segon grup. I un altre de gangues que ens havia passat desaper-

cebut!. El moment és espectacular i ens reïm de la novatada! Quan el grup torna a aturar-se podem observar-lo a plaer. Ara, tant els sisons com les petites gangues s'identifiquen sense dificultats. Molt satisfets, agafam un nou camí i uns pocs metres més endavant... els veim!! Aquesta vegada, sí són piocs. No hi ha dubtes. Són enormes! En tenim 4 just a 50 metres de nosaltres. No gosam moure'ns, però ens descobreixen i surten volant. Seguim avançant per la pista, molt poc a poc, fins descobrir un gran grup al terra. Tenim la sort que el cotxe queda amagat darrere unes oliveres, i procurant ser extremadament cautelosos, mantenim les distàncies. Quaranta-vuit piocs a uns 60 metres, en un ambient molt més humanitzat del

que ens pensàvem. Quina meravella!. Ens n'anam a dinar a Almagro ben satisfets, però aviat tornam a agafar ruta, direcció Aldea de Rey, cercant el Castell de Calatrava la Nueva. El castell és impressionant i, en ell, coa roges (*Phoenicurus ochruros*), ferrerics (*Parus major*) i ferrerics blaus (*Cyanocistes caeruleus*), mantenen una divertida batalla. A la murada, una bellíssima coablanca negra (*Oenanthe leucura*). El sol es pon aviat i tornam a Almagro per visitar la bella plaça, el corral de comèdies i degustar la pastisseria local.

5è dia. Sortim de Daimiel cap a La Solana, productora de safrà, i Villanueva de Los Infantes, de belles cases blasonades, i des d'allà a Ossa de Montiel, porta

Esbart de sisons, *Tetrax tetrax*, i gangues, *Pterocles alchata*

d'entrada al Parc Natural de Las Lagunas de Ruidera. Pel camí hem albirat aligots, milanes reials, garses, perdius, arpelles, conills, llebres i també una interessant garriga amb savines. El Parc Natural el conformen un seguit de quinze llacunes connectades entre sí per petites cascades. L'aigua té un color turquesa molt atractiu, però el lloc està molt alterat per la pressió turística. Observam un soterí gros (*Podiceps cristatus*), setmesons (*Tachybaptus ruficollis*), fotges (*Fulica atra*) i un arner (*Alcedo atthis*). Com tornam prest a Daimiel, decidim repetir la visita al Parc Nacional, amb la intenció de recórrer la resta d'itineraris senyalitzats. A més de grues i flamencs, descobrim la llacuna d'acclimatació, una petita bassa d'aigua, tancada, que resulta molt didàctica per aprendre a identificar anàtides, però que té l'objectiu de no decebre els visitants quan troben les llacunes eixutes. Tornant a l'hotel, ja a les fosques, veim una miula aturada a un indicador de vedat de caça. Frenam de sobte i ens quedam amb l'exemplar just a quatre metres de nosaltres. Durant una estoneta les dues parts mantenim la cu-

riositat mútua. Ens atrevim a retratar-la, per seguidament deixar-la continuar amb la seva jornada de caça.

6è dia. El dia ha aparegut amb una boira densa que, a més del cansament acumulat, ens fa desistir d'arribar a Sierra Morena, per veure les àrees de dispersió de l'àguila imperial. Ens decantam per visitar dos parcs arqueològics propers a Ciudad Real. El primer és el de Calatrava la Vieja. Els camps dels voltants resulten molt interessants i, si s'està atent, és fàcil observar una avifauna molt variada. Pas-sam també per l'embassament d'El Vicario, molt recomanable, on observam arpelles, setmesons, soterins grossos, corb marí gros (*Phalacrocorax carbo*), agró gris (*Ardea cinerea*), esparver d'albufera (*Circus cyaneus*), milanes, aligots, El segon parc arqueològic és el d'Alarcos, conegut per la estratègica batalla entre cristians i almohades el 1195, i per l'existència d'una ermita del segle XIII. El guarda de l'ermita ens troba mirant els relleus de les columnes i, de tot d'una, s'estableix una conversa plena de llegendes i creen-

ces populars, que no troba punt final. A cada intent d'acomiarar-nos l'entranyable Ceferino enceta un nou tema i es resisteix a alliberar-nos sense abans regalar-nos tota una col·lecció de branquetes d'herbes aromàtiques. L'horabaixa el dedicam de nou a les estepàries. Ara, ja no ens resulta difícil localitzar sisons i gangues als camps. Si t'hi fixes, hi són. La tarda assoljada ens convida a recórrer una de les pistes a peu. De cop, de nou, veim els piocs! Són una mica enfora i amb la intenció de cercar un millor punt d'observació ens endinsam en silenci per un dels camps, el que fa que les llebres botin als nostres peus cada dues passes. Arribam dalt un turó i hi contemplam, amagats, vint-i-cinc esplèndids exemplars. Tornam a casa amb l'objectiu assolit, després d'haver conegut una mica aquelles terres on zones humides i secans interminables es troben íntimament lligats.

Miula
Athene noctua

Siulador
Anas penelope